

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณี : สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังผ่านการประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ได้แก่ สภาพครอบครัว ชุมชน และสังคมของเด็กและเยาวชน และเพื่อแสวงหาแนวทางและมาตรการในการป้องกันการหวนกลับมากระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน ในอนาคต ซึ่งในการศึกษาค้างนี้ ได้นำแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมและการปรับตัว แนวคิดและรูปแบบการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยด้านครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กและเยาวชน พร้อมกับได้ นำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ มี 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ เด็กและเยาวชนที่ผ่านกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี ภายในระยะเวลา 2 ปี ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-18 ปี จำนวน 7 คน

ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นเด็กและเยาวชนที่มีฐานความผิด ได้แก่ ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย สนับสนุนการแข่งรถในทางสาธารณะโดยไม่ได้รับอนุญาต การพนัน และมียาเสพติดประเภทที่ 5 (กัญชา) ไว้ในครอบครองฯ และมีผลการปฏิบัติตามเงื่อนไขการประชุมกลุ่มครอบครัว ซึ่งก็คือ การรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ ในครั้งที่ 4 เป็นต้นไป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ บิดา มารดา หรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มประชากร ในการศึกษา จำนวน 7 คน

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้นำในชุมชน เพื่อนบ้าน และบุคคลที่แวดล้อมเด็กและเยาวชน ในชุมชน จำนวน 7 คน

รวมกลุ่มประชากรทั้งสิ้นจำนวน 21 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 7 กรณีตัวอย่าง พร้อมกับการศึกษาหนังสือ เอกสาร บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการศึกษา และวิเคราะห์เปรียบเทียบควบคู่กันไป สามารถสรุปผลการศึกษาออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

การที่บุคคลแต่ละคนจะมีพฤติกรรมเหมือนหรือแตกต่างกันนั้น ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนั้นการที่จะเข้าใจถึงที่มาของสาเหตุนั้น ต้องเริ่มต้นศึกษาถึงภูมิหลังของเด็กและเยาวชนก่อน เพื่อจะได้ทราบถึงลักษณะข้อมูลเบื้องต้น ที่จะนำมาสู่ภาพรวมของพฤติกรรมของเยาวชนได้ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นที่เด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่มีอายุ 16 ปี รองลงมา อายุ 17 ปี ศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่โสด จำนวน 7 คน และสมรส จำนวน 1 คน ในด้านระดับการศึกษาในปัจจุบันของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย บางคนกำลังศึกษาระดับปริญญาตรี บางคนจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และบางคนจบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 อาชีพของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง และยังเป็นนักเรียน จำนวนพี่น้องในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีพี่น้อง 1 และ 2 คน โดยเป็นบุตรคนโต เป็นบุตรคนที่ 2 และเป็นบุตรคนสุดท้อง คละเล้ากัน ฐานความผิดของกลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาที่ 1 ฐานความผิดมั่วสุมกันตั้งแต่ 13 คนขึ้นไป กรณีศึกษาที่ 2 ฐานความผิดลักทรัพย์ กรณีศึกษาที่ 3 ฐานความผิดสนับสนุนการแข่งรถในทางสาธารณะฯ กรณีศึกษาที่ 4 ฐานความผิดทำร้ายร่างกาย กรณีศึกษาที่ 5 ฐานความผิดครอบครองกัญชาฯ กรณีศึกษาที่ 6 ฐานความผิดบุกรุกเคหสถานฯ กรณีศึกษาที่ 7 ฐานความผิดเล่นการพนันฯ และจำนวนครั้งที่ไปรายงานตัวตามเงื่อนไขการประชมกลุ่มครอบครัว และชุมชนของ กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่รายงานตัว 6 ครั้ง รองลงมาคือ รายงานตัวครั้งที่ 7 และน้อยที่สุด รายงานตัว ครั้งที่ 4

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวพัน โดยเป็นมารดา รองลงมา คือ เป็นบิดา และญาติ อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41-50 ปี ศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส ส่วนใหญ่สมรสและยังคงอยู่ร่วมกัน ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครอง ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และน้อยที่สุด จบการศึกษาระดับประถม

ศึกษาปีที่ 6 อาชีพของกลุ่มส่วนใหญ่ ประกอบธุรกิจส่วนตัว และประกอบอาชีพรับจ้าง โดยมีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือน ส่วนใหญ่มากกว่า 50,000 บาทขึ้นไป รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 15,001-20,000 บาท บ้านที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักของตนเอง และมีระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในชุมชน โดยส่วนใหญ่ จำนวน 21-30 ปี

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้าน บางคนเป็นอาจารย์ของเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และบางคนเป็นกรรมการชุมชน ส่วนใหญ่ อายุระหว่าง 41-50 ปี และ อายุ 51-60 ปี ศาสนาของกลุ่มตัวอย่าง นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด และมีสถานภาพสมรสทุกคน ในด้านระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมา จบการศึกษาระดับอนุปริญญา อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว และประกอบอาชีพเกษตรกร บางคนประกอบอาชีพค้าขาย และบางคนเป็นอาจารย์ ชุมชนที่อาศัยอยู่ของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนประกอบด้วย กรณีศึกษาที่ 1 อาศัยอยู่ในชุมชนย่านปากเกร็ด (บริเวณห้าแยกปากเกร็ด) กรณีศึกษาที่ 2 อาศัยอยู่ในชุมชนย่านซอยเวรดี 26 กรณีศึกษาที่ 3 อยู่ที่โรงเรียนไทยวิจิตรศิลป์ กรณีศึกษาที่ 4 อยู่ที่โรงเรียนเบญจมราชาอนุสรณ์ กรณีศึกษาที่ 5 อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลบางแม่นาง กรณีศึกษาที่ 6 อาศัยอยู่ในชุมชนอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น และกรณีศึกษาที่ 7 อาศัยอยู่ในชุมชนปากเกร็ด (บริเวณท่าเรือข้ามฟาก) บ้านที่พักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่เป็นบ้านพักของตนเอง และบางคนมีความเกี่ยวข้องเป็นสถานที่ทำงาน ระยะเวลาการพักอาศัยอยู่ในชุมชน โดยส่วนใหญ่ จำนวน 21-30 ปี และอยู่อาศัยนาน 41-50 ปี ในด้านการรู้จักสนิทสนมกับเด็กและเยาวชน รวมถึงครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะรู้จักสนิทสนมกันมานานกว่า 50 ปีขึ้นไป และน้อยที่สุดเพียง 2 ปี

ลักษณะพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนก่อนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีบุคลิกภาพร่าเริง พูดคุยเก่ง มีนิสัยใจร้อน หงุดหงิดง่าย เอาแต่ใจตนเอง บางคนก็มีอัธยาศัยดี สามารถเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย คล้อยตามผู้อื่นได้ง่าย ชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ และไม่ค่อยรับฟังเหตุผล ซึ่งเป็นลักษณะโดยทั่วไปของวัยรุ่นที่มีความเข้มข้นทางอารมณ์ทุกประเภท มีความอ่อนไหวง่าย ควบคุมอารมณ์ไม่ค่อยดีนัก และ มีการเปลี่ยนแปลงง่าย และในส่วนพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนนั้น ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเกี่ยวกับบุคลิกภาพและอารมณ์ ใจร้อน หงุดหงิดง่าย เกียจคร้าน และ มีพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องการติดเพื่อน และกลับเข้าบ้านดึก ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่

สะท้อนออกมาจากความคิดของผู้ปกครอง และชุมชนเป็นส่วนมาก มีเด็กและเยาวชนจำนวนน้อย ที่คิดว่าพฤติกรรมของตนเองมีปัญหา หรือไม่เหมาะสม

สาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาพบว่า เด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากความคิดเห็นของตัวเยาวชน ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่คิดว่าเกิดจากการที่เยาวชนเข้าไปอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม คึกคะนอง มีบางคนที่กระทำผิดเพราะถูกยั่วยุ ขาดสติ บางคนก็ถูกเพื่อนชักชวน บางคนก็ละโมภ อยากได้ของผู้อื่น และบางคนคิดว่าเกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมติดเพื่อน มักจะมีพฤติกรรมการกลับเข้าบ้านดึก โดยไปเที่ยวเตร่ หรือนั่งจับกลุ่มพูดคุยกันตามละแวกใกล้ ๆ บ้าน เด็กและเยาวชนบางคน มีพฤติกรรมดื่มสุรา จนทำให้เกิดการขาดสติเพราะความมึนเมา จึงกระทำความผิด และเป็นเหตุให้ถูกจับกุมดำเนินคดี นอกจากนี้การที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดเพราะละโมภ อยากได้ของผู้อื่นนั้น ก็เป็นเพราะสังคมไทยในปัจจุบันให้คุณค่ากับวัตถุนิยมมาก เด็กและเยาวชนจึงพลอยได้รับทัศนคติ และค่านิยมเช่นนี้เข้าไป ส่งผลให้เกิดความอยากได้อยากมีไม่สิ้นสุด โดยเฉพาะเมื่อเพื่อนในกลุ่มมี ตนก็มีความจำเป็นจะต้องมีด้วย เพื่อให้สามารถเข้ากลุ่มได้ ซึ่งพฤติกรรมการรวมกลุ่มนั้นเข้าได้กับสาเหตุการกระทำผิดของกลุ่มตัวอย่างที่มีฐานความผิดมั่วสุมฯ ด้วย เพราะค่านิยมของกลุ่มนักเรียนใน สายอาชีวะนั้น มีความเป็นรุ่นพี่รุ่นน้อง และมีการรวมเป็นกลุ่มกันอย่างแน่นแฟ้น ดังนั้นพฤติกรรมของคนในกลุ่มจึงมีลักษณะและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากผลการศึกษา ผู้ศึกษาสรุปโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน คือ ทัศนคติของเยาวชน ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และทัศนคติของชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชน โดยสรุปได้ดังนี้

ในประเด็นทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้ง 7 คน คิดว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนดีขึ้น โดยทุกคนต่างให้ความเห็นว่าตนได้เรียนรู้อะไรมากขึ้นจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น จึงทำให้โตเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น มีเยาวชนเพียงแค่ 1 คน ที่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่

ในประเด็นต่อมา ทศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง จำนวน 5 คน คิดว่าเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทั้งในเรื่องการเรียนหรือการทำงาน และผู้ปกครอง จำนวน 1 คน คิดว่าเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านนิสัยและบุคลิกภาพแย่ลง แต่มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนหรือการทำงานดีขึ้น

ในประเด็นสุดท้าย ทศนคติของชุมชนที่มีต่อพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงของเด็กและเยาวชน มีจำนวน 5 คนที่คิดว่าเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการที่ดีขึ้นทั้งในด้านนิสัยใจคอ การเรียน รวมถึงการทำงาน มีจำนวน 1 คนที่คิดว่าเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่แย่ลง และจำนวน 1 คน ไม่ให้ความเห็น เนื่องจากไม่ได้ติดตามดูแลเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุปคือ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งด้านนิสัย ความประพฤติ และด้านการเรียนและการทำงาน แต่มีเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านนิสัย ความประพฤติไปในทางที่แย่ลง คือ มีการเที่ยวเตร่ ติดเพื่อน และมีพฤติกรรมเสียหายจนกระทั่งทำผิดซ้ำ แต่ยังคงมีความเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียน และความรับผิดชอบในการทำงานที่มีมากขึ้น และมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 คน ที่มีความเปลี่ยนแปลงในด้านการทำงาน แต่ไม่มีความเปลี่ยนแปลงในด้านนิสัย และความประพฤติเลย

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนหลังการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

จากผลการศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่าง พบว่าสาเหตุหรือปัจจัยที่ทำให้เยาวชน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือไม่นั้น มีความใกล้เคียงกัน แต่จะแตกต่างกันไปในการเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่คิดว่ามีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว ตนเอง การประชุมกลุ่มครอบครัว และชุมชน บางคนก็คิดว่ามีเพียงแค่ 3 ปัจจัย ได้แก่ ครอบครัว ตนเอง การประชุมกลุ่มครอบครัว บางคนคิดว่ามีเพียง 2 ปัจจัย คือครอบครัว และตัวเยาวชน แต่โดยรวมแล้ว ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

อันดับที่ 1 คือ ครอบครัว

อันดับที่ 2 คือ ตัวเยาวชนเอง

อันดับที่ 3 คือ กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

อันดับที่ 4 คือ ชุมชน/สภาพแวดล้อม

แต่มีกรณีศึกษาที่ 4 (เดือน) ที่ผู้ปกครองและผู้นำชุมชน ไม่ได้ระบุว่าปัจจัยใดมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน เพราะว่าเยาวชนไม่ปรากฏว่ามีความเปลี่ยนแปลงใด ๆ ในด้านนิสัยและความประพฤติ

ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนั้น คือ ครอบครัว กล่าวคือ ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกลักษณะ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่เกิด จนกระทั่งเด็กและเยาวชนเติบโต หากครอบครัวใด บิดามารดา หรือผู้ปกครอง มีความรัก เอาใจใส่ เป็นแบบอย่างที่ดีพยายามเข้าใจ ในตัวเด็กและเยาวชน รวมถึงให้โอกาสเมื่อเด็กและเยาวชนกระทำผิดด้วยนั้น จะเป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีภูมิคุ้มกันเรื่องความยับยั้งชั่งใจต่อการกระทำผิดกฎหมาย การกระทำผิดทางศีลธรรม และจริยธรรมมากขึ้น กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสภาพครอบครัวปกติสุข มีความอบอุ่นในครอบครัวดี มีเพียง 2 ครอบครัวที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีสภาพครอบครัวไม่อบอุ่น เนื่องจากบิดามารดาเลิกร้างกัน และบิดาเสียชีวิต แต่ก็ได้มีผลกระทบใดต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนนัก ส่วนปัจจัยรองลงมา คือ ตัวของเยาวชนเอง กลุ่มตัวอย่างให้ความคิดเห็นไว้ว่า การที่เด็กและเยาวชนจะมีการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านนิสัย และบุคลิกภาพ รวมถึงด้านการเรียนและการทำงาน ต้องเกิดจากความต้องการของตัวเด็กและเยาวชนเองเท่านั้น ที่เห็นประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลง บุคคลอื่นจะมีส่วนในการให้ความช่วยเหลือและแนะนำเท่านั้น ปัจจัยต่อมา คือ กระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ได้รับประโยชน์จากกระบวนการนี้ ในแง่ของการแสดงความรู้สึก และความคิดระหว่างผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชน ทั้งนี้เพราะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีปัญหาในด้านการสื่อสารในครอบครัว ซึ่งผลคือ ทำให้เด็ก เยาวชน และผู้ปกครองมีความเข้าใจกันมากขึ้น เด็กและเยาวชนทราบว่าผู้ปกครองให้โอกาส และมีความคาดหวังในตัวเยาวชนอย่างไร ซึ่งเป็นแรงจูงใจหนึ่ง ที่ช่วยให้เด็กและเยาวชนต้องการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง นอกจากนี้การไปรายงานตัว ตามเงื่อนไขของการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยเหลือผู้ปกครอง ในการติดตามดูแลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น ส่วนปัจจัยสุดท้าย คือ ชุมชน และสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า แม้ว่าชุมชนจะมีแหล่งยั่วเยาให้กระทำผิดได้โดยง่าย เช่นเรื่องยาเสพติด เรื่องแหล่งการพนัน แหล่งมั่วสุมของวัยรุ่น แต่ถ้าคนในชุมชนช่วยเหลือ และคอยให้กำลังใจ ไม่ซ้ำเติมกัน โอกาสที่จะเกิดการกระทำผิดก็คงไม่มากนัก แต่กลุ่มตัวอย่างทุกคนต่างก็ไม่ปฏิเสธว่าชุมชนหรือสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนภายหลังกระบวนการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชน

ข้อเสนอแนะจากผู้ศึกษา

หน่วยงานในสังกัดกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

1. ผู้ประสานการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนควรมีการดำเนินการในเชิงรุก ก่อนที่จะมีการจัดการประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนแต่ละคน โดยการเจาะลึกถึงสภาพครอบครัว และชุมชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อที่จะได้เป็นการปูพื้นฐานเกี่ยวกับแนวทางแก้ไขพฤติกรรมเด็กและเยาวชนแต่ละคน เนื่องจากสภาพปัญหาของเยาวชนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ และทำความเข้าใจให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนได้อย่างยั่งยืน

2. หลังจากที่มีการประชุมกลุ่มครอบครัวในคดีเด็กและเยาวชนแต่ละคนแล้วนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งทำหน้าที่รับรายงานตัวควรมีการติดตามประเมินผลพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน โดยลงพื้นที่บ้าง มิใช่รอรับการรายงานตัวอยู่ที่หน่วยงานเท่านั้น เพราะข้อมูลที่ได้ อาจไม่ใช่ข้อมูลที่แท้จริง ทำให้การจะแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเยาวชนเป็นไปไม่ตรงกับสภาพที่แท้จริงของปัญหา

3. นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาควรจัดกิจกรรมครอบครัวบำบัดเยาวชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว เช่นปัญหาด้านสัมพันธภาพ ปัญหาการดูแลบุตรที่ไม่ถูกต้อง หรือปัญหาอื่น ๆ ในครอบครัว เพราะครอบครัวนับเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

4. นักสังคมสงเคราะห์ และนักจิตวิทยาควรจัดกิจกรรมบำบัด เพื่อพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่สำคัญ ต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา การวางแผนชีวิต การวางแผนชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนที่ขาดทักษะในเรื่องดังกล่าว

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในสถาบันการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความเสี่ยงในการถูกจับกุมดำเนินคดี

2. ศึกษาเปรียบเทียบระดับความสำเร็จในการจัดประชุมกลุ่มครอบครัวและชุมชนในประเทศไทยกับต่างประเทศ